

Vidinių informacijos apie pažeidimus
teikimo kanalų gairės

Svarbiausias veiksmingos pranešimų teikimo politikos momentas – aiškus vadovų noras visapusiškai palaikyti vidinę organizacijos pasitikėjimo kultūrą, skatinti pranešti apie problemas, tinkamai vertinti tokius pranešimus ir įsipareigojimas palaikyti darbuotojus.

Svarbu suprasti, kad vidiniai kanalai kuriami darbuotojams, tačiau didžiausią naudą iš jų gali gauti pati organizacija.

Ne mažiau svarbu, kad informacija apie juos būtų pateikiama suprantamai ir skaidriai, skatintų visų darbuotojų sąmoningumą ir atsakomybę.

- 5. Viešas įsipareigojimas veikti sąžiningai ir socialiai atsakingai.** Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai rodo investuotojams ir visuomenei, kad organizacija pirmenybę teikia rizikos valdymui ir sąžiningumui.
- 6. Finansinių nuostolių prevencija ir mažinimas.** Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai gali užkardyti arba sumažinti finansinius nuostolius, kuriuos gali sukelti pažeidimai ir juos lydintys teisiniai procesai.
- 7. Reputacijos stiprinimas.** Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai gali padėti išvengti reputacinės žalos, galinčios atsirasti pažeidimams iškilus į viešumą, arba ją sumažinti.
- 8. Organizacinės kultūros stiprinimas.** Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai gali kurti teigiamai darbuotojus veikiančią organizacinę kultūrą, pagrįstą pasitikėjimu, skaidrumu ir atskaitomybe.

Kuo svarbūs vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai?

- 1. Pažeidimų nustatymas ir prevencija.** Anksti nustačius pažeidimus, galima laiku išspręsti problemas, užkirsti kelią neigiamiems padariniams, o tai veikia kaip prevencijos priemonė.
- 2. Darbuotojų pasitikėjimas.** Pasitikėjimo aplinka skatina pranešti apie problemas, o tai didina darbuotojų pasitenkinimą darbu ir gerina darbo atmosferą.
- 3. Efektyvus vidaus valdymas.** Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai padeda valdyti rizikas ir išvengti potencialių problemų.
- 4. Įstatymų vykdymas.** Organizacijos privalo turėti veiksmingus vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus, kad nebūtų pažeidžiami teisės aktai.

Kokios organizacijos turi turėti vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus?

- 1.** Visos valstybės ar savivaldybės įstaigos.
- 2.** Privatūs juridiniai asmenys, kitos organizacijos, užsienio juridinių asmenų ar organizacijų padaliniai (neatsižvelgiant į veiklos pobūdį), jei juose dirba 50 ar daugiau darbuotojų.
- 3.** Privatūs juridiniai asmenys, kitos organizacijos, užsienio juridinių asmenų ar organizacijų padaliniai, jei jų veiklos pobūdis patenka į teisingumo ministro tvirtinamą Europos Sąjungos teisės aktų ir juos įgyvendinančių Lietuvos Respublikos teisės aktų sąrašą (į jį perkeltos 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, [apsaugos priedo I dalies B punkto ir II dalies nuostatos](#)).

SVARBU

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintas VIDINIŲ INFORMACIJOS APIE PAŽEIDIMUS TEIKIMO KANALŲ ĮDIEGIMO IR JŲ FUNKCIONAVIMO UŽTIKRINIMO TVARKOS APRAŠAS (APRAŠAS) detaliai nustato, kokios įstaigos privalo įdiegti atskirus vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus ir kokios įstaigos gali jais dalintis. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b146ff50ed8a11e89d4ad92e8434e309/asr>

Kas atsakingas už vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo įdiegimą?

Už vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo įdiegimą ir jo funkcionavimo užtikrinimą atsakingas **įstaigos vadovas**. Jis praneša darbuotojams apie įstaigoje veikiančią vidinę informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir pateikia su tuo susijusią informaciją darbo vietoje visiems jiems prieinamu būdu (*Pranešėjų apsaugos įstatymo 16 str. 3 d.*).

Vadovų vaidmuo

- ✓ Svarbiausias bet kurios efektyvios pranešimų teikimo politikos momentas – aiškus vadovų noras visapusiškai palaikyti vidinę organizacijos pasitikėjimo kultūrą, skatinti pranešti apie problemas, tinkamai vertinti tokius pranešimus ir įsipareigojimas palaikyti darbuotojus.

Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai paprastai nereikalauja labai daug finansinių ar žmogiškųjų išteklių, tačiau vadovai turėtų atsakingai numatyti išlaidas ir darbo laiką, kurių reikės tokiems kanalams įdiegti, prižiūrėti, išlaikyti ir viešinti, taip pat gautai informacijai tirti ir personalui mokytį.

Kas gali pranešti?

Įstaigoje galimybė apie pažeidimą pranešti vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu turi būti užtikrinta bet kuriam asmeniui, kurį su įstaiga sieja ar siejo tarnybos, darbo ar sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, subrangos, stažuotės, praktikos, savanoriškos veiklos ir pan.), įdarbinimo ar kiti ikisutartiniai santykiai, taip pat savarankiškai dirbančio asmens statusą turinčiam asmeniui, akcininkui ar asmeniui, priklausančiam įmonės administraciniam, valdymo ar priežiūros organui, įskaitant vykdomųjų galių neturinčius narius, taip pat savanorius ir mokamus ar nemokamus stažuotojus, arba bet kuriam fiziniam asmeniui, dirbančiam prižiūrint ir vadovaujant rangovams, subrangovams ir (ar) tiekėjams.

Apie ką galima pranešti?

Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai turėtų skatinti pranešti apie bet kokius įstaigoje padarytus nusižengimus.

Pagrindas teikti informaciją apie pažeidimą – ją teikiančio asmens turima informacija apie pažeidimą.

Pažeidimas – įstaigoje galbūt rengiama, daroma ar padaryta nusikalstama veika, administracinis nusižengimas, tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, taip pat šiurkštus privalomų profesinės etikos normų pažeidimas, mėginimas nuslėpti minėtą pažeidimą ar kitas grėsmę viešajam interesui keliantis arba jį pažeidžiantis teisės pažeidimas, apie kuriuos informaciją apie pažeidimą pateikiantis asmuo sužino iš savo turimų ar turėtų tarnybos, darbo ar sutartinių (konsultavimo, rangos, subrangos, stažuotės, praktikos, savanoriškos veiklos ir pan.) santykių su šia įstaiga arba įdarbinimo ar kitų ikisutartinių santykių metu. (Pranešėjų apsaugos įstatymo 2 str. 7 d.).

SVARBU

Asmuo, teikiantis informaciją apie pažeidimą vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu, neprivalo būti visiškai įsitikinęs apie pranešamų faktų tikrumą, taip pat neprivalo vertinti, ar pažeidimas, apie kurį praneša, atitinka nusikalstamų veikų ar kitų teisės pažeidimų, kaip jie apibrėžti teisės aktuose, požymius.

SVARBU

Informaciją apie pažeidimą pateikusiam asmeniui dėl informacijos pateikimo neatsiranda jokia sutartinė ar deliktinė atsakomybė, taip pat atsakomybė dėl garbės ir orumo įžeidimo, dėl šmeižto, jeigu, Pranešėjų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka teikdamas informaciją apie pažeidimą, jis pagrįstai manė, kad teikia teisingą informaciją.

PAGRINDINIAI VIDINIO INFORMACIJOS APIE PAŽEIDIMUS TEIKIMO KANALO KŪRIMO ŽINGSNIAI

1. INFORMACIJOS (PRANEŠIMŲ) PATEIKIMO BŪDAI IR TVARKA

Kokius informacijos (pranešimų) pateikimo būdus galima numatyti?

- Asmeniškai kompetentingam subjektui;
- paštu arba el. paštu;
- naudojantis interneto platformomis (internetu arba intranetu);
- telefonu „karštąja linija“ ir pan.

Kiek būdų reikia numatyti?

Gali būti vienas būdas arba keli. Rekomenduojama pasirinkti tokį būdą ar būdus, kurių konfidencialumą įstaiga gali užtikrinti.

Kaip informacija gali būti teikiama?

Informaciją apie pažeidimą teikiantis asmuo turi teisę teikti informaciją vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu raštu arba žodžiu.

Raštu informaciją galima pateikti užpildant **nustatytos formos pranešimą apie pažeidimą** arba **laisvos formos pranešimą**.

Žodinių pranešimų ir pranešimų, pateikiamų per ryšio priemones, priėmimą detalizuoja [Aprašas](#).

SVARBU

Aprašas numato teisę, bet ne pareigą priimti žodinius pranešimus.

Kas turi būti nurodyta pranešime?

Informaciją apie pažeidimą pateikiantis asmuo privalo nurodyti, kas, kada, koku būdu ir kokį pažeidimą rengiasi daryti, daro ar padarė, sužinojimo apie pažeidimą datą ir aplinkybes, savo vardą ir pavardę, asmens kodą arba gimimo datą, jeigu asmens kodo neturi, darbovietę, kitus kontaktinius duomenis, jei įmanoma, pateikti bet kokius turimus dokumentus, duomenis ar informaciją, atskleidžiančią galimo pažeidimo požymius.

SVARBU

Pagal Aprašo 18 punktą, asmens duomenys kompetentingai institucijai reikalingi asmeniui identifikuoti sprendžiant klausimą dėl pranešėjo statuso suteikimo ir saugomi ne trumpiau kaip **penkerius metus** nuo paskutinio priimto sprendimo nagrinėjant informaciją apie pažeidimą. Tiek pat laiko įstaigoje turi būti saugomi ir laisva forma pateikti duomenys.

Kodėl pranešimo pateikimo būdai turi būti aiškūs ir patogūs?

Pateikti pranešimą dažnai yra moralinė ir etinė dilema. Jeigu darbdavys sukurs patogų ir saugų vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą, aiškiai aprašys pateikimo procesą ir jo laikysis, apsispręsti GALI tapti lengviau. Darbdavio pareiga padaryti, kad pranešimo pateikimas būtų kaip įmanoma saugesnis ir patogesnis darbuotojui.

2. KOMPETENTINGAS SUBJEKTAS

Kas gali būti skiriamas kompetentingu subjektu?

Organizacijos turėtų paskirti nešališką asmenį ar skyrių, atsakingą už pranešimų teikimo vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu veikimą.

Dėl kompetentingo subjekto funkcijų svarbos ir neatidėliotinumą rekomenduojama paskirti ne vieną, bet kelis atsakingus asmenis, o jeigu paskirtas vienas asmuo, – nustatyti jo pavadavimo tvarką.

Kokios yra kompetentingo subjekto funkcijos?

Kompetentingas subjektas atlieka svarbias funkcijas, susijusias su pranešimų gavimu, registravimu ir nagrinėjimu, užtikrina informaciją pateikusių asmenų ir pačios informacijos konfidencialumą, bendradarbiauja su įstaigos darbuotojais, padaliniais, kompetentingomis institucijomis teikdamas ir (ar) gaudamas reikalingą informaciją, renka ir kaupia nuasmenintus statistinius duomenis apie gautų pranešimų skaičių ir nagrinėjimo rezultatus, atlieka kitas Apraše nustatytas funkcijas.

Dažnai kompetentingas subjektas kartu su vadovu formuoja vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo politiką ir ją įgyvendina, konsultuoja darbuotojus, organizuoja mokymus ir padeda viešinti šį kanalą.

SVARBU

Pagal Aprašo 14 punktą, įstaiga (interneto svetainėje) turi teikti informaciją apie paskirtą kompetentingą subjektą, taip pat nurodyti jo kontaktus. Šis reikalavimas labai naudingas, nes žinojimas, kas administruoja vidinį kanalą, GALI padėti sukurti pasitikėjimo atmosferą.

Suteikite galimybę darbuotojams anonimiškai pasikonsultuoti apie pranešimų teikimą vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu. Šias konsultacijas dažniausiai teikia kompetentingas subjektas.

3. VIDINĖ TVARKA IR PROCEDŪROS

Organizacijos turi užtikrinti patikimą, aiškų, patogų, atsekamą informacijos gavimo, registravimo, tyrimo, grįžtamojo ryšio suteikimo procesą ir detaliai (pažingsniui) jį aprašyti.

Sukurkite procedūras, užtikrinančias savo įstaigai pritaikytą konfidencialumo apsaugą, ir viešai apie jas paskelbkite darbuotojams.

Žinojimas, kaip bus tvarkoma vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu gauta informacija, gali padėti sukurti pasitikėjimo atmosferą ir paskatinti darbuotojus naudotis šiuo kanalu.

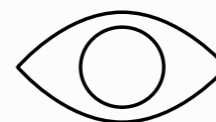
Gauta informacija, veiksmai, kurių buvo imtasi, priimti sprendimai ir juos vykdant atliktų veiksmų rezultatai, taip pat bendravimas su informaciją pateikusių darbuotoju ir susijusiais asmenimis, turi būti tinkamai dokumentuoti ir saugomi atsižvelgiant į konfidencialumo ir duomenų apsaugos reikalavimus.

SVARBU

Apsaugos priemonės privaloma taikyti nuo informacijos apie pažeidimą gavimo įstaigoje momento visiems Pranešėjų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka informaciją apie pažeidimus pateikusiems asmenims, nepriklausomai nuo to, ar informaciją apie pažeidimą pateikęs asmuo buvo pripažintas pranešėju, ar ne, taip pat nepriklausant nuo to, ar gauta informacija pasitvirtino.

4. VIDINIO INFORMACIJOS APIE PAŽEIDIMUS TEIKIMO KANALO VIEŠINIMO NAUDA

NEPAKANKA VIEN SUKURTI TOKĮ KANALĄ, – JIS TURI BŪTI MATOMAS

Kaip informacija apie vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą turi būti skelbiama?

Apie vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą turėtų būti skelbiama įstaigos vidiniais ir išoriniais komunikavimo kanalais (internete ir intranete).

Rekomenduojama apie vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą paskelbti atskiroje, tik pranešėjų apsaugai skirtoje skiltyje.

Rekomenduojama visą su vidiniu kanalu susijusią informaciją išdėstyti vienoje vietoje, kad darbuotojams nereikėtų jos ieškoti papildomai.

SVARBU

Vyriausybės nutarimas nustato konkrečius reikalavimus, kokia informacija apie vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą turi būti skelbiama. Pagal Aprašo 14 punktą, įstaigos vidiniais ir išoriniais, jei tokie yra, komunikavimo kanalais teikiama informacija apie:

- paskirtą kompetentingą subjektą (taip pat nurodomi jo kontaktai),
- informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos vidiniu kanalu procedūrą,
- asmens, pateikusio informaciją apie pažeidimą, teisinės gynybos priemonės, kuriomis saugoma nuo neigiamo poveikio priemonių, kaip nurodyta Pranešėjų apsaugos įstatymo 11 straipsnio 3, 5 dalyse,
- taip pat asmens, teikiančio informaciją apie pažeidimus, teises ir garantijas,
- atsakomybės už informacijos atskleidimą netaikymą, kaip nustatyta Pranešėjų apsaugos įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje,
- konfidencialių konsultacijų, kurios gali būti teikiamos asmenims, svarstantiems teikti ir pateikusiems informaciją apie pažeidimą, teikimo būdus,
- teikiami statistiniai duomenys apie vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo veiksmingumą (kiek pateikta informacijos apie pažeidimus, kiek informacijos išnagrinėta, kiek jos perduota nagrinėti kompetentingai institucijai, kiek išteklių kasmet skiriama kanalui palaikyti),
- kita aktuali informacija, susijusi su informacijos apie pažeidimus teikimu ir nagrinėjimu įstaigoje.

Kaip dar galima viešinti vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą?

Įstaigos gali viešinti savo vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus naudodamos įvairias priemones – tai gali būti:

- vidiniai informaciniai leidiniai,
- rekomendacijos,
- pažeidimų atpažinimo ir “informacijos (pranešimų)” pateikimo gairės,
- skrajutės,
- periodiniai laiškai darbuotojams, kuriuose būtų pateikiama informacija apie tokį kanalą,
- reguliariai organizuojami personalo mokymai ir seminarai apie pažeidimų atpažinimą ir prevenciją, padedantys darbuotojams suprasti galimų pažeidimų pavojaus mastą ir svarbą.

Kiekviena įstaiga gali pasirinkti savo veiklos specifiką, personalo struktūrą ir finansines galimybes geriausiai atliepančias priemones.

5. PRISIIMTŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ LAIKYMASIS IR NUOLATINIS VIDINIO INFORMACIJOS APIE PAŽEIDIMUS TEIKIMO KANALO TOBULINIMAS

- Visuomet laikykitės savo darbuotojams duotų įsipareigojimų.
- Periodiškai patikrinkite, kaip praktikoje veikia (veiktų) Jūsų vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas.
- Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai turėtų būti peržiūrimi bent kartą per metus.
- Pakeitimai atliekami siekiant pagerinti šių kanalų veiksmingumą.

SVARBU PRISIMINTI, kad nors vidiniai kanalai yra kuriami darbuotojams, tačiau didžiausią naudą iš jų gali gauti pati organizacija.